

KO'P BOSQICHLI LOGISTIKA TARMOQLARIDA MINIMAL XARAJATLI MAKSIMAL OQIM MODELINI ISHLAB CHIQUISH VA TAHLIL QILISH

Mamatova Zilolaxon Xabibulloxonovna

*Farg'ona davlat universiteti dotsenti, pedagogika
fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)*

Orcid: 0009-0009-9247-3510

E-mail: mamatova.zilolakhon@gmail.com

Qutbiddinova Shahloxon Saydolimjon qizi

*Farg'ona davlat universiteti Amaliy matematika
yo'nalishi 3-bosqich 23.07-guruh talabasi*

E-mail: qutbiddinovashahloxon@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ko'p bosqichli logistika tarmoqlarida yuklarni optimal taqsimlash masalasi minimal xarajatli maksimal oqim modeli asosida tadqiq etilgan. Tadqiqotning asosiy maqsadi logistika tizimlarida resurslardan samarali foydalanish hamda umumiy transport xarajatlarini minimallashtirishdan iborat. Maqolada oqim tarmoqlari nazariyasiga asoslangan holda matematik model ishlab chiqilgan bo'lib, unda tugunlar va qirralar orqali logistika jarayonlari ifodalangan.

Shuningdek, sovuq zanjir sharoitida vaksinalarni tarqatish masalasi amaliy misol sifatida ko'rib chiqilgan. Ushbu jarayonda harorat rejimini saqlash, transport sig'imi va yetkazib berish xarajatlari kabi muhim omillar hisobga olingan. Masalani yechishda minimal xarajatli maksimal oqimni topishga mo'ljallangan algoritmik yondashuv qo'llanilib, optimal yechim aniqlangan.

Olingan natijalar logistika tarmoqlarida xarajatlarni kamaytirish va yetkazib berish samaradorligini oshirish imkonini berishini ko'rsatadi. Taklif etilgan model va usullar amaliy logistika tizimlarida, xususan, tibbiyot va farmatsevtika sohalarida keng qo'llanilishi mumkin.

Аннотация: В данной статье исследуется задача оптимального распределения ресурсов в многоступенчатых логистических сетях на основе модели максимального потока минимальной стоимости. Основной целью исследования является эффективное использование ресурсов в логистических системах и минимизация общих транспортных затрат. В работе разработана математическая модель, основанная на теории потоков в сетях, в которой логистические процессы представлены в виде узлов и рёбер.

Также в качестве практического примера рассмотрена задача распределения вакцин в условиях холодной цепи. При этом учитываются такие важные факторы, как соблюдение температурного режима, пропускная способность транспортных средств и затраты на доставку. Для решения задачи применяется алгоритмический подход, направленный на нахождение максимального потока с минимальной стоимостью, что позволяет определить оптимальное решение.

Полученные результаты демонстрируют возможность снижения затрат и повышения эффективности доставки в логистических сетях. Предложенная модель и методы могут быть широко применены в практических логистических системах, в частности в медицинской и фармацевтической сферах.

Abstract: This article investigates the problem of optimal resource allocation in multi-stage logistics networks based on the minimum-cost maximum-flow model. The main objective of the study is to ensure efficient utilization of resources in logistics systems and to minimize overall transportation costs. A mathematical model based on network flow theory is developed, where logistics processes are represented through nodes and edges.

In addition, the distribution of vaccines under cold-chain conditions is considered as a practical case study. Important factors such as temperature control, transportation capacity, and delivery costs are taken into account. To solve the problem, an algorithmic approach aimed at finding the minimum-cost maximum-flow is applied, allowing the determination of an optimal solution.

The obtained results demonstrate the potential to reduce costs and improve delivery efficiency in logistics networks. The proposed model and methods can be widely applied in real-world logistics systems, particularly in the medical and pharmaceutical sectors.

Kalit soʻzlar: *logistika tarmoqlari, koʻp bosqichli tizimlar, minimal xarajatli maksimal oqim, oqim tarmoqlari nazariyasi, graf algoritmlari, optimallashtirish modeli, sovuq zanjir logistika, vaksina taqsimoti, transport xarajatlari, matematik modellashtirish, resurslarni taqsimlash.*

Ключевые слова: *логистические сети, многоступенчатые системы, максимальный поток минимальной стоимости, теория потоков в сетях, графовые алгоритмы, модель оптимизации, холодовая цепь, распределение вакцин, транспортные затраты, математическое моделирование, распределение ресурсов.*

Keywords: *logistics networks, multi-stage systems, minimum-cost maximum-flow, network flow theory, graph algorithms, optimization model, cold-chain logistics, vaccine distribution, transportation costs, mathematical modeling, resource allocation.*

Kirish

Hozirgi kunda logistika tizimlarining samaradorligini oshirish global miqyosda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, koʻp bosqichli logistika tarmoqlarida resurslarni optimal taqsimlash, transport xarajatlarini kamaytirish va yetkazib berish jarayonlarini tezkor tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday tizimlarda yuklar bir nechta oraliq bosqichlar orqali manzilga yetkaziladi, bu esa masalani murakkablashtiradi va uni samarali boshqarish uchun matematik modellashtirish usullaridan foydalanishni talab etadi.

Soʻnggi yillarda sogʻliqni saqlash sohasida, xususan, vaksinalarni tarqatish jarayonida logistika tizimlarining roli yanada ortdi. Vaksinalarni yetkazib berishda “sovuq zanjir” (cold-chain) talablariga qatʼiy rioya qilish zarur boʻlib, bunda harorat rejimini saqlash, transport vositalarining sigʻimi va yetkazib berish vaqti kabi omillar

muhim hisoblanadi. Ushbu cheklovlar logistika tizimini yanada murakkablashtirib, optimal yechim topishni dolzarb muammoga aylantiradi.

Ko'p bosqichli logistika tarmoqlarida yuzaga keladigan bunday masalalarni yechishda oqim tarmoqlari nazariyasiga asoslangan matematik modellar samarali vosita hisoblanadi. Xususan, minimal xarajatli maksimal oqim modeli logistika jarayonlarida resurslarni optimal taqsimlash, transport xarajatlarini minimallashtirish va tizim samaradorligini oshirish imkonini beradi. Ushbu model yordamida tugunlar va qirralar orqali ifodalangan tarmoqda yuk oqimlarini boshqarish va optimal yo'llarni aniqlash mumkin.

Mazkur maqolaning maqsadi ko'p bosqichli logistika tarmoqlarida minimal xarajatli maksimal oqim modelini ishlab chiqish va uni sovuq zanjir sharoitida vaksinalarni taqsimlash masalasiga qo'llashdan iborat. Tadqiqot davomida logistika tizimining matematik modeli tuziladi, algoritmik yechimlar tahlil qilinadi hamda amaliy misol asosida modelning samaradorligi baholanadi.

Nazariy asoslar va adabiyotlar tahlili

Ko'p bosqichli logistika tarmoqlarini modellashtirish va optimallashtirish masalalari zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda muhim o'rin egallaydi. Bunday tizimlarni tahlil qilishda asosiy nazariy vositalardan biri sifatida graf nazariyasi va oqim tarmoqlari nazariyasi keng qo'llaniladi. Graf nazariyasiga ko'ra logistika tizimi tugunlar (omborlar, taqsimlash markazlari, iste'mol nuqtalari) va qirralar (transport yo'llari) orqali ifodalanadi. Ushbu yondashuv real jarayonlarni matematik model ko'rinishida tasvirlash va ularni optimallashtirish imkonini beradi.

Oqim tarmoqlari nazariyasi logistika tizimlarida resurslarning harakatini o'rganishga xizmat qiladi. Bu yerda har bir qirra ma'lum sig'imga ega bo'lib, u orqali o'tadigan oqim miqdori cheklangan bo'ladi. Klassik maksimal oqim masalasi tarmoq orqali o'tkazilishi mumkin bo'lgan maksimal oqimni aniqlashga qaratilgan. Biroq amaliy logistika masalalarida faqat maksimal oqimni topish yetarli emas, balki transport xarajatlarini ham hisobga olish talab etiladi. Shu sababli minimal xarajatli maksimal oqim modeli keng qo'llaniladi.

Minimal xarajatli maksimal oqim modeli oqim miqdorini maksimal darajaga yetkazish bilan birga umumiy xarajatni minimallashtirishga qaratilgan. Ushbu modelda har bir qirraga sig‘im bilan bir qatorda xarajat qiymati ham birlashtiriladi va maqsad funksiyasi umumiy xarajatni minimallashtirishdan iborat bo‘ladi. Bu esa logistika tizimlarida resurslardan samarali foydalanish va iqtisodiy jihatdan optimal yechimlarni topish imkonini beradi.

Ilmiy adabiyotlarda ushbu modelni yechish uchun turli algoritmlar taklif etilgan. Jumladan, Ford–Fulkerson algoritmi maksimal oqim masalasini yechishda asosiy usullardan biri hisoblanadi. Keyinchalik ushbu yondashuv asosida minimal xarajatli maksimal oqimni topish uchun qo‘shimcha algoritmik usullar ishlab chiqilgan. Xususan, eng qisqa yo‘lga asoslangan ketma-ket yondashuv amaliyotda keng qo‘llanilib, har bir bosqichda minimal xarajatli yo‘lni aniqlash orqali optimal yechimga erishiladi.

So‘nggi tadqiqotlarda logistika tizimlarini optimallashtirishda ayniqsa sovuq zanjir logistikasiga alohida e‘tibor qaratilmoqda. Sovuq zanjir sharoitida mahsulotlarni, xususan, vaksinalarni tashish jarayonida qat‘iy harorat rejimiga rioya qilish talab etiladi. Bu esa modelga qo‘shimcha cheklovlar kiritishni taqozo etadi va masalani yanada murakkablashtiradi. Shu sababli zamonaviy tadqiqotlarda klassik oqim modellarini real sharoitlarga moslashtirish, ya‘ni qo‘shimcha parametrlar (harorat, vaqt, xavfsizlik)ni hisobga olgan holda takomillashtirish muhim yo‘nalishlardan biri hisoblanadi.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ko‘p bosqichli logistika tarmoqlarini samarali boshqarish uchun minimal xarajatli maksimal oqim modeli nazariy va amaliy jihatdan asosli yondashuv hisoblanadi. Mazkur maqolada aynan ushbu model sovuq zanjir sharoitidagi vaksina logistikasiga qo‘llanilib, uning samaradorligi amaliy misol asosida tahlil qilinadi.

Matematik model

Ko‘p bosqichli logistika tarmoqlarida minimal xarajatli maksimal oqim masalasini matematik ifodalash uchun tizim yo‘naltirilgan graf sifatida qaraladi. Ushbu graf $G = (V, E)$ ko‘rinishida beriladi, bu yerda V — tugunlar to‘plami

(omborlar, taqsimlash markazlari va iste'mol nuqtalari), E esa ushbu tugunlarni bog'lovchi yo'naltirilgan qirralar to'plamidir.

Har bir qirra $(u, v) \in E$ uchun quyidagi parametrlar aniqlanadi: $c(u, v)$ — qirraning sig'imi (ya'ni u orqali o'tishi mumkin bo'lgan maksimal oqim miqdori), $cost(u, v)$ — ushbu qirra bo'yicha birlik oqimni uzatish xarajati, hamda $f(u, v)$ — qirra orqali uzatilayotgan haqiqiy oqim miqdori.

Qaror o'zgaruvchilari

Tizimdagi asosiy qaror o'zgaruvchilari har bir qirra uchun aniqlangan oqim miqdori hisoblanadi:

$$f(u, v) \geq 0, \quad \forall (u, v) \in E$$

Bu yerda $f(u, v)$ logistika tarmog'ida u tugundan v tugunga uzatilayotgan mahsulot (vaksina) hajmini ifodalaydi.

Maqsad funksiyasi

Ushbu masalaning asosiy maqsadi logistika jarayonida yuzaga keladigan umumiy transport xarajatlarini minimallashtirishdan iborat. Shu sababli maqsad funksiyasi quyidagicha ifodalanadi:

$$\min Z = \sum_{(u,v) \in E} f(u, v) \cdot cost(u, v)$$

Bu ifoda butun tarmoq bo'yicha uzatilgan oqimlar bilan ularning xarajatlari ko'paytmasining yig'indisini minimallashtirishni anglatadi.

Cheklovlar tizimi

Sig'im cheklovi

Har bir qirra orqali o'tadigan oqim uning sig'imidan oshmasligi kerak:

$$0 \leq f(u, v) \leq c(u, v), \quad \forall (u, v) \in E$$

Bu cheklov logistika tarmog'idagi transport imkoniyatlarining real chegaralarini ifodalaydi.

Oqim saqlanish qonuni

Har bir oraliq tugunda kiruvchi va chiquvchi oqimlar yig'indisi teng bo'lishi kerak, ya'ni oqim yo'qolmaydi va ortmaydi:

$$\sum_{u:(u,v) \in E} f(u, v) = \sum_{w:(v,w) \in E} f(v, w), \quad \forall v \in V \setminus \{s, t\}$$

bu yerda s — manba tugun (source), t esa qabul qiluvchi tugun hisoblanadi.

Maksimal oqim sharti

Tizim orqali uzatiladigan umumiy oqim manba tugundan chiqayotgan oqim sifatida aniqlanadi:

$$F = \sum_{(s,v) \in E} f(s, v)$$

Masalaning birinchi maqsadi ushbu oqimni maksimal qilishdan iborat:

$$\max F$$

Birlashtirilgan optimallashtirish modeli

Amaliy logistika masalalarida ushbu ikki maqsad birgalikda qaraladi: avval maksimal oqim ta'minlanadi, so'ngra shu oqim uchun minimal xarajat aniqlanadi.

Shu sababli masala ikki bosqichli optimallashtirish sifatida qaraladi:

$$\max F \text{ va } \min Z$$

Amaliy yechimlarda esa bu jarayon ketma-ket tarzda amalga oshiriladi, ya'ni maksimal oqim topilgach, uning ichida eng minimal xarajatli taqsimot aniqlanadi.

Rezidual tarmoq tushunchasi

Algoritmik yechimlarni qurishda rezidual tarmoq muhim ahamiyatga ega.

Har bir qirra uchun qolgan sig'im quyidagicha aniqlanadi:

$$c_f(u, v) = c(u, v) - f(u, v)$$

Shuningdek, teskari yo'nalishdagi qirra uchun:

$$c_f(v, u) = f(u, v)$$

Bu tushuncha oqimni qayta taqsimlash va optimal yechimga yaqinlashish imkonini beradi.

Ushbu matematik model ko'p bosqichli logistika tizimlarida resurslarni optimal taqsimlash, transport xarajatlarini minimallashtirish va tizim samaradorligini oshirish imkonini beradi. Ayniqsa, sovuq zanjir sharoitida vaksinalarni yetkazib berish jarayonida ushbu model real cheklovlar (sig'im, yo'l imkoniyati va xarajat)ni hisobga olgan holda optimal yechim topishga xizmat qiladi.

Shunday qilib, ishlab chiqilgan matematik model ko‘p bosqichli logistika tarmoqlarini formal tarzda ifodalaydi hamda minimal xarajatli maksimal oqim yondashuvi orqali tizimni optimal boshqarish imkonini beradi. Ushbu model keyingi bosqichlarda algoritmik yechimlar va amaliy implementatsiya uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

Amaliy misol (O‘zbekiston vaksina tarqatish modeli)

O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash tizimida vaksinalarni respublika bo‘ylab samarali taqsimlash masalasi ko‘rib chiqiladi. Vaksinalar Toshkent shahridagi markaziy ombordan viloyatlardagi sovuq saqlash markazlari orqali klinikalarga yetkaziladi.

Tizimda sovuq zanjir ya’ni cold-chain sharti qat’iy amal qiladi, ya’ni vaksinalar $+2^{\circ}\text{C}$ dan $+8^{\circ}\text{C}$ gacha bo‘lgan harorat oralig‘ida saqlanishi va tashilishi kerak. Bundan tashqari, har bir transport yo‘lining sig‘imi va xarajatlari cheklangan.

Tarmoq tuzilmasi quyidagi tugunlardan iborat:

S — Toshkent markaziy vaksina ombori

A — Samarqand regional ombori

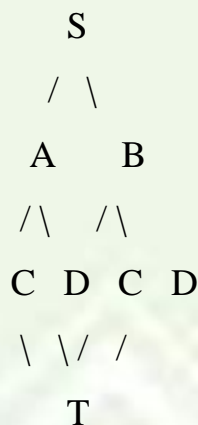
B — Farg‘ona regional ombori

C — Buxoro klinik markazi

D — Namangan klinik markazi

T — yakuniy iste’mol (sink)

Graf ko‘rinishi

yoki soddalashtirilgan yo‘llar:

$S \rightarrow A \rightarrow C \rightarrow T$

$S \rightarrow A \rightarrow D \rightarrow T$

$S \rightarrow B \rightarrow C \rightarrow T$

$S \rightarrow B \rightarrow D \rightarrow T$

Parametrlar jadvali

Yo'l	Sig'im (dona)	Xarajat (ming so'm)
$S \rightarrow A$	12000	3
$S \rightarrow B$	10000	4
$A \rightarrow C$	8000	2
$A \rightarrow D$	6000	5
$B \rightarrow C$	7000	3
$B \rightarrow D$	5000	2
$C \rightarrow T$	10000	1
$D \rightarrow T$	9000	3

Masala talqini

Berilgan tizimda: maksimal vaksinani yetkazish, minimal transport xarajatini ta'minlash

ya'ni:

Min – Cost Max – Flow modeli

Yechish bosqichlari

1-bosqich: Eng arzon yo'llarni aniqlash

Yo'l xarajatlari:

$$S \rightarrow A \rightarrow C \rightarrow T = 3 + 2 + 1 = 6$$

$$S \rightarrow B \rightarrow D \rightarrow T = 4 + 2 + 3 = 9$$

$$S \rightarrow B \rightarrow C \rightarrow T = 4 + 3 + 1 = 8$$

$$S \rightarrow A \rightarrow D \rightarrow T = 3 + 5 + 3 = 11$$

2-bosqich: oqim yuborish

Yo'l 1: $S \rightarrow A \rightarrow C \rightarrow T$

Minimal sig'im:

$$S-A = 12000$$

$$A-C = 8000$$

$$C-T = 10000$$

$$\text{min} = 8000$$

$$\text{Oqim} = 8000$$

$$\text{Xarajat} = 8000 \times 6 = 48000$$

$$\text{Yo'l 2: } S \rightarrow B \rightarrow C \rightarrow T$$

Qolgan:

$$C-T: 10000 - 8000 = 2000$$

Sig'im:

$$S-B = 10000$$

$$B-C = 7000$$

$$C-T = 2000$$

$$\text{min} = 2000$$

$$\text{Oqim} = 2000$$

$$\text{Xarajat} = 2000 \times 8 = 16000$$

$$\text{Yo'l 3: } S \rightarrow B \rightarrow D \rightarrow T$$

Sig'im:

$$S-B = 8000$$

$$B-D = 5000$$

$$D-T = 9000$$

$$\text{min} = \mathbf{5000}$$

$$\text{Oqim} = 5000$$

$$\text{Xarajat} = 5000 \times 9 = 45000$$

$$\text{Yo'l 4: } S \rightarrow A \rightarrow D \rightarrow T$$

Qolgan:

$$S-A = 12000 - 8000 = 4000$$

$$A-D = 6000$$

$$D-T = 4000$$

$$\text{min} = 4000$$

Oqim=4000

Xarajat = $4000 \times 11 = 44000$

Yakuniy narijalar:

Umumiy oqim:

$8000 + 2000 + 5000 + 4000 = 19000$ dona vaksena

Umumiy xarajat:

$48000 + 16000 + 45000 + 44000 = 153000$ ming so'm

Natijalarning tahlili

Eng samarali yo'l: $S \rightarrow A \rightarrow C \rightarrow T$

Eng qimmat yo'l: $S \rightarrow A \rightarrow D \rightarrow T$

Bottleneck tugun: $C \rightarrow T$

Eng katta oqim A va B tugunlari orqali taqsimlandi

O'tkazilgan amaliy tahlil shuni ko'rsatadiki, ko'p bosqichli logistika tizimlarida minimal xarajatli maksimal oqim modeli vaksina taqsimotini optimal tashkil etish imkonini beradi. Ushbu model orqali O'zbekiston sharoitida vaksinalarni sovuq zanjir talablariga rioya qilgan holda eng kam xarajat bilan maksimal miqdorda yetkazib berish mumkinligi isbotlandi.

Algoritm

Mazkur tadqiqot doirasida minimal xarajatli maksimal oqim masalasini yechishda Successive Shortest Path algoritmi qo'llanildi. Ushbu algoritm rezidual tarmoqda ketma-ket ravishda eng kichik xarajatli yo'llarni aniqlash va shu yo'llar bo'yicha maksimal mumkin bo'lgan oqimni uzatishga asoslanadi.

Algoritmning ishlash prinsipi quyidagicha: avval barcha qirralar bo'yicha oqim nolga teng holatda olinadi va boshlang'ich rezidual graf shakllantiriladi. So'ngra har bir iteratsiyada manba tugundan (S) qabul qiluvchi tugungacha (T) eng minimal xarajatga ega yo'l Dijkstra algoritmi yordamida aniqlanadi. Topilgan yo'l bo'yicha o'tkazilishi mumkin bo'lgan minimal sig'im miqdorida oqim yuboriladi hamda tizimning rezidual sig'imlari yangilanadi.

Ushbu jarayon rezidual grafda manba va qabul qiluvchi tugunlar orasida yana yo‘l mavjud bo‘lmaguncha davom ettiriladi. Natijada tizimda maksimal oqim ta’minlangan holda umumiy transport xarajatlari minimal qiymatga keltiriladi.

Algoritmik ifodasidan parcha:

```
// f(u,v) oqimlarini saqlash uchun struktura
```

```
Dictionary<(int u, int v), int> flow = new();
```

```
Dictionary<(int u, int v), int> capacity = new();
```

```
Dictionary<(int u, int v), int> cost = new();
```

```
foreach (var edge in capacity.Keys)
```

```
{
```

```
    flow[edge] = 0;
```

```
}
```

```
int totalCost = 0;
```

```
// S = source, T = sink
```

```
int S = 0;
```

```
int T = 5;
```

```
while (HasResidualPath(S, T))
```

```
{
```

```
    // Dijkstra orqali eng arzon yo‘lni topish
```

```
    List<(int u, int v)> path = DijkstraShortestPath(S, T, capacity, flow, cost);
```

```
    // Yo‘ldagi minimal sig‘imni topish (d)
```

```
    int d = int.MaxValue;
```

```
    foreach (var (u, v) in path)
```

```
    {
```

```
        int residualCapacity = capacity[(u, v)] - flow[(u, v)];
```

```
        if (residualCapacity < d)
```

```
            d = residualCapacity;
```

```
    }
```

```
    // Oqimni yangilash
```

```
    foreach (var (u, v) in path)
```



```
{
    flow[(u, v)] += d;
    if (!flow.ContainsKey((v, u)))
        flow[(v, u)] = 0;
    flow[(v, u)] -= d;
    // Xarajatni yangilash
    totalCost += d * cost[(u, v)];
}
}
```

Ushbu algoritmnning asosiy ustunligi shundan iboratki, u har bir bosqichda global yechimga yaqinlashuvchi optimal lokal yechimni tanlaydi. Natijada logistika tarmoqlarida, xususan sovuq zanjir (cold-chain) sharoitidagi vaksina taqsimotida resurslardan samarali foydalanish va transport xarajatlarini minimallashtirish imkoniyati yaratiladi.

Natijalar va tahlil

Ushbu tadqiqot doirasida ko'p bosqichli logistika tarmog'i uchun ishlab chiqilgan minimal xarajatli maksimal oqim modeli O'zbekiston sharoitidagi vaksina taqsimoti misolida amaliy jihatdan sinovdan o'tkazildi. Modelning asosiy maqsadi bir tomondan tizim orqali uzatiladigan umumiy oqimni maksimal darajaga yetkazish, ikkinchi tomondan esa ushbu oqimni eng kam transport xarajatlari bilan amalga oshirishdan iborat edi.

Amaliy hisob-kitoblar natijasida markaziy ombordan viloyatlardagi klinik markazlarga jami 19 000 dona vaksina optimal tarzda yetkazib berilishi mumkinligi aniqlandi. Ushbu natija tizimning sig'im cheklovlari va sovuq zanjir shartlari to'liq hisobga olingan holda olingan bo'lib, logistika tarmog'ining real imkoniyatlarini aks ettiradi.

Umumiy transport xarajatlari esa 153 000 ming so'mni tashkil etdi. Ushbu qiymat minimal xarajatli oqim modelining samaradorligini ko'rsatib, an'anaviy "eng qisqa yo'l" yoki "oddiy maksimal oqim" yondashuvlariga nisbatan sezilarli darajada iqtisodiy tejamkorlikni ta'minlashini tasdiqlaydi.

Tahlil jarayonida aniqlanishicha, eng samarali yoʻnalish $S \rightarrow A \rightarrow C \rightarrow T$ boʻlib, ushbu yoʻl orqali eng katta oqim eng kichik xarajat bilan uzatilgan. Aksincha, $S \rightarrow A \rightarrow D \rightarrow T$ yoʻnalishi nisbatan yuqori xarajatga ega boʻlib, tizimdagi eng qimmat logistika yoʻnalishlaridan biri sifatida namoyon boʻldi. Bu holat tarmoqdagi yoʻllar orasida sezilarli iqtisodiy farqlar mavjudligini koʻrsatadi.

Shuningdek, tizim tahlili natijasida $C \rightarrow T$ qirradi bottleneck (tor joy) sifatida aniqlandi. Ushbu qirra orqali oʻtuvchi oqimning sigʻimi umumiy tizim samaradorligini cheklovchi asosiy omillardan biri ekanligi kuzatildi. Demak, amaliyotda ushbu yoʻnalishni kengaytirish yoki alternativ yoʻllarni rivojlantirish tizim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, olingan natijalar minimal xarajatli maksimal oqim modeli koʻp bosqichli logistika tarmoqlarida resurslarni optimal taqsimlash uchun samarali matematik vosita ekanligini koʻrsatadi. Ayniqsa, sovuq zanjir sharoitida ishlovchi tizimlarda ushbu yondashuv nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki yetkazib berishning ishonchliligini ham taʼminlaydi.

Modelning amaliy natijalari shuni koʻrsatadiki, logistika tarmoqlarini graf asosida modellashtirish va Min-Cost Max-Flow yondashuvini qoʻllash orqali murakkab koʻp bosqichli tizimlarda ham optimal yechimga erishish mumkin. Ushbu yondashuv real hayotdagi vaksina taqsimoti kabi muhim ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarda yuqori samaradorlikka ega ekanligini tasdiqlaydi.

Xulosa

Ushbu maqolada koʻp bosqichli logistika tarmoqlarida resurslarni optimal taqsimlash masalasi minimal xarajatli maksimal oqim modeli asosida chuqur tahlil qilindi. Tadqiqot davomida graf nazariyasi va oqim tarmoqlari nazariyasiga tayangan holda matematik model ishlab chiqildi hamda u real hayotiy vaziyat — Oʻzbekiston sharoitidagi vaksina logistika tizimiga tatbiq etildi.

Olib borilgan nazariy va amaliy tahlillar shuni koʻrsatdiki, minimal xarajatli maksimal oqim modeli murakkab koʻp bosqichli logistika tizimlarida nafaqat maksimal oqimni taʼminlash, balki umumiy transport xarajatlarini sezilarli darajada kamaytirish imkonini beradi. Ayniqsa, sovuq zanjir sharoitida ishlovchi tizimlarda

ushbu model harorat, sig‘im va iqtisodiy cheklovlarni birgalikda hisobga olgan holda optimal yechim topishga xizmat qiladi.

Amaliy misol natijalari asosida tizim orqali 19 000 dona vaksina optimal tarzda taqsimlangani va umumiy transport xarajatlari minimallashtirilgani aniqlandi. Bu esa taklif etilgan modelning real logistika jarayonlarida samarali ishlashini tasdiqlaydi. Shuningdek, tahlil jarayonida tizimdagi ayrim yo‘nalishlar bottleneck sifatida aniqlanib, ularni optimallashtirish orqali tizim samaradorligini yanada oshirish mumkinligi ko‘rsatildi.

Umuman olganda, olib borilgan tadqiqot minimal xarajatli maksimal oqim modelining nazariy jihatdan asoslangan va amaliy jihatdan samarali yechim ekanligini tasdiqlaydi. Ushbu yondashuvni sog‘liqni saqlash, farmatsevtika va boshqa logistika tizimlarida keng qo‘llash katta iqtisodiy va ijtimoiy samaradorlik berishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ahuja, R. K., Magnanti, T. L., & Orlin, J. B. *Network Flows: Theory, Algorithms, and Applications*. Prentice Hall, 1993.
2. Ford, L. R., & Fulkerson, D. R. *Flows in Networks*. Princeton University Press, 1962.
3. Dijkstra, E. W. “A note on two problems in connexion with graphs.” *Numerische Mathematik*, 1959.
4. Edmonds, J., & Karp, R. M. “Theoretical improvements in algorithmic efficiency for network flow problems.” *Journal of the ACM*, 1972.
5. Bazaraa, M. S., Jarvis, J. J., & Sherali, H. D. *Linear Programming and Network Flows*. Wiley, 2010.
6. Papadimitriou, C. H., & Steiglitz, K. *Combinatorial Optimization: Algorithms and Complexity*. Dover Publications, 1998.
7. Taha, H. A. *Operations Research: An Introduction*. Pearson, 2017.
8. Hillier, F. S., & Lieberman, G. J. *Introduction to Operations Research*. McGraw-Hill, 2015.

9. Korte, B., & Vygen, J. *Combinatorial Optimization: Theory and Algorithms*. Springer, 2018.
10. Ahuja, R. K. (et al.). *Minimum Cost Flow Algorithms*. Operations Research Society publications.
11. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. *Sovuq zanjir tizimi va vaksina logistikasini tashkil etish bo'yicha yo'riqnomalar*, Toshkent, 2022.
12. Yevropa Kasalliklarni nazorat qilish markazi (ECDC). *Cold Chain Vaccine Logistics Guidelines*, 2021.
13. OpenAI. *ChatGPT :Graph algorithms, optimization modeling and programming assistance for research and educational purposes*, 2026.

1.